

4. ПЕСТ и SWOT анализа

4.1. П Е С Т анализа – преглед политичких, привредних, социјалних и технолошких фактора

4.1.1. Политичко-привредне и социјалне прилике

Политичке прилике које имају утицај на рурални развој не могу се одвојено посматрати од политичких прилика у којима се налази шире окружење - административни центар Бањалука, Република Српска, Босна и Херцеговина, па и регионално окружење.

Рурално подручје Бањалуке је дио простора града Бања Лука која је административни, културни и политички центар Републике Српске.

Република Српска је један од два административна ентитета Дејтонским уставом успостављене државе Босне и Херцеговине. Политичке прилике које су створене након ратних сукоба одређују и политику развоја руралних простора. Креирање политике развоја руралних простора је у надлежности ентитета.

Република Српска је Стратегијом развоја пољопривреде до 2015. као и Стратегијом руралног развоја Републике Српске до 2015. године одредила основне правце развоја руралних подручја. Међутим, политика руралног простора није имуна ни на друге факторе и процесе који имају одређену улогу у креирању исте.

Неки од основних процеса који су захватили шире и ближе окружење Бања Луке, а самим тим и простор обухваћен стратегијом су:

- Утицај који остварује глобализација у повезивању људи, догађаја,
- Конкурентност престаје бити све мање локално питање,
- Демократизацијом друштва јача право појединца и интересних група на избор,
- Све више се тражи укључење грађана у доношењу одлука на локалном нивоу,
- Позиција локалних заједница све више зависи од осмишљене стратегије властитог развоја,
- Економски развој руралних простора се не може одвојити од позиционирања Републике Српске у БиХ и Босне и Херцеговине у европским оквирима, те приступању БиХ европским интеграцијама.¹

Глобалне одреднице које карактеришу рурални развој дефинисан Стратегијом развоја пољопривреде до 2015. године су:

- Подржати и развити План "интегралног руралног развоја" који уважава потребе и аспирације локалног становништва и локалне природе ресурсе.
- Подржати и координирати оснивање програма за пословни бизнис и микро кредитне линије за подстицање малих и средњих предузећа у руралним подручјима.

---

¹ ПЕСТ анализа конзорција за израду Стратегије развоја Града Бања Лука-стратегија у изради, 2007.год.

- Развити програме за побољшање квалитета живота на руралним просторима.
- Подстицати насељавање руралних подручја (како задржавања постојећег становништва, тако враћања оних који су га напустили) итд.²

Глобална економска криза која је задесила свијет 2008. и 2009. год. има импликације на привредни развој БиХ и Републике Српске, у смислу стагнације или негативног привредног раста.

Утицаји окружења на друштвени и економски развој руралног подручја дијели судбину своје градске администрације и то тако да се остваривање евентуалног развоја, пораста броја запослених на подручју, те повећање евентуалног животног задовољства може подићи само ослањањем на властите ресурсе и подршку административног центра. То се посебно односи на ангажовање људских, природних, инфраструктурних ресурса и повезивање са другим субјектима који имају директне или индиректне утицаје на развој руралног подручја. Без комплексне подршке свих субјеката на руралним просторима нити има довољно људских ни инфраструктурних ресурса који би могли самостално да креирају и реализују самостално значајнији помак у развоју.

Битна тешкоћа у стратешком промишљању развоја Бања Луке до 2015. године је недостатак јасне концепције, односно старегије развоја Босне и Херцеговине и Републике Српске, нарочито у појединим кључним инфраструктурним сегментима (енергетика, саобраћај), што се, ипак, може надомјестити примјеном европских мјерила и стандарда у планирању развоја локалне заједнице, нарочито у погледу примјене одредби Европске повеље о локалној самоуправи, као и праћењем перспектива и циљева европског просторног развоја.

Бржи развој града Бања Луке, а тиме и самог подручја Студије додатно отежава:

- неадекватна предузетничка клима,
- недовршени реформски процеси у БиХ и РС,
- споро реструктурирање привреде, те
- спора трансформација државе у сервис грађана и предузетника.

С тим у вези, економски развој локалне заједнице и ниво животног стандарда грађана на њеним просторима све више зависи од повезивања привреде на локалном, националном и глобалном нивоу.

4.1.2. Технолошко окружење

Најзначајније промјене се одвијају на подручју информационе технологије које примјену све више налазе у предузећима туристичке привреде и у свим туристичким дестинацијама. Информациона технологија има веома значајну улогу у промоцији сеоског туризма.

Неки од елемената информационих новитета:

- унапређење компјутерских резервацијских система авио-компанија,
- резервацијски и управљачки системи хотелијера, путничких агенција, односно организовања путовања,
- бржи развој мрежа за пренос података, имплементација сателитских веза,
- још бржи развој интернета итд

² Стратегија развоја пољопривреде Републике Српске до 2015. године, Бања Лука, 2007.год.

Информациони новитети дају допринос да све већи број дестинација сеоског туризма усваја директан приступ маркетингу својих производа користећи интернет као идеалан инструмент којим се промовишу производи сеоског туризма.

4.1.3. Еколошко окружење

Еколошко оружење данас представља један од кључних фактора који имају значајан утицај на развој руралних простора. Наиме, међународне организације које се баве проблемима утврђивања индикатора руралног развоја³, иако се разликују у предложеним сетовима индикатора руралног развоја сагласне су око обухвата концепцијских тема које ти индикатори морају обухватити. Један од значајних фактора је окружење и одрживост. При вредновању овог фактора потребно је сагледати индикаторе приказане у табели бр. ____.

Табела ____ . Основни индикатори руралног развоја класифицирани према OECD темама⁴

Популација и миграција	Друштвено благостање и једнакост
Густина насељености	Доходак
Промјена	Потрошња
Структура	Услови становања
Домаћинства	Здравље
Заједнице	Безбједност
	Култура и рекреација
	Комуникације
Економска структура и перформансе	Окружење и одрживост
Радна снага	Топографија и клима
Запосленост	Коришћење земљишта и промјене
Запосленост и структура предузећа	Настањеност и врсте
Удио сектора	Земљиште и вода
Продуктивност	Квалитет ваздуха
Инвестиције	

Индикатор руралног развоја у оквиру окружења и одрживости идентификован је кроз квалитет ваздуха, одрживост земљишта и квалитет воде. У ствари, то су кључни индикатори еколошког окружења на руралном подручју. У нашем случају анализа тог индикатора се не може посматрати издвојено од стања какво је у његовој ближој и даљој оклини. Мора се напоменути да сваког дана се јасније позиционира и јавност кроз дјеловање невладиних организација када је у питању квалитет еколошког окружења не само на стратегијом обухваћеном подручју, него на цијелом подручју града и шире. Постоји, мада још недовољно изграђен, критички став јавности када је у питању рјешавање проблема који су везани за еколошку проблематику. Акције које се воде око заштите еколошког окружења, а односе се на стратегијом обухваћено подручје, је и питање планиране изградње хидроцентрала на Врбасу које би значајно

³ Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD, Statistical Office of the European Community – Eurostat, World Bank – WB, Food and Agriculture Organization of the United Nations - FAO

⁴ Зорка Закић, Стратешки циљеви руралне економије у Србији и проблеми усаглашавања са ЕУ, Економски факултет, Београд,

измијениле еколошки амбијент подручја. Све гласнији су они који изражавају негодовање према том приједлогу, сматрајући да се подручје може економски валоризовати кроз друге намјене.

4.2. Резиме ПЕСТ анализе

Након изложене анализе стања окружења које има утицај на укупне прилике и развој руралног подручја града Бањалуке направљен је резиме.

Политичко окружење

- Интеграциони процеси на путу прикључења БиХ и РС ка ЕУ ће сигурно имати рефлексије у наредном периоду на цјелокупни простор, а самим тим и на стратегијом обухваћено подручје;
- Политичка стабилност на Балкану још увијек нема чврсте гаранције;
- Дуг период послеријатне обнове и транзицијског процеса;
- Реформа државне управе на свим нивоима, али без стварно реализоване децентрализације;
- Степен пореске децентрализације се слабо одражава на руралне просторе (пореска централизација);
- Још увијек је велики утицај међународне заједнице (ОХР) у доношењу политичких одлука;
- Смањен интерес донатора за ове просторе;
- Значајан утицај политичких партија на извршну и парламентарну власт, чиме се спречава развој правне државе и цивилног друштва;
- Незавршена реформа правног система рефлектује се на штету локалних заједница.

Економско окружење

- Глобализација има велики утицај на премијештање индустрија у подручја која су повољнија за остварење већег профита;
- Монетарна политика у Републици Српској и БиХ је стабилна;
- Смањују се административне препреке за пословање;
- Ствара се предузетничка култура,
- Глобална економска криза,
- Простор Босне и Херцеговине се још увијек доживљава као простор са лошим имиџом;
- Пословни амбијент није довољно стимулативан;
- Није довршен процес приватизације, слаб интерес за страна директна улагања;
- Ниска куповна моћ становништва (ниска примања и пензије);
- Велики пораст сиромаштва;
- Постојање сиве економије;
- Висока стопа незапослености.

Социјално окружење

- Рјешавање проблема незапослености становништва, а посебно младих на селу;
- Покретање привредних иницијатива на руралним подручјима;
- формирање фондова за социјално угрожено и изнемогло становништво;
- Брзо социјално раслојавање становништва;

- Пораст кориштења опојних дрога, посебно код млађих нараштаја;
- Миграција становништва са руралних простора у потрази за бољим условима живота и рада;
- Све израженија нарушена равнотежа између руралних и урбаних средина;
- Све већа материјална и стамбена зависност младих људи од својих родитеља;
- Висок степен незапослености;
- Старење становништва - повећава се број старије популације у укупном броју становника, одлазак младих и образованих у иностранство;
- Све више људи треба социјалну помоћ;
- Све тежа ситуација угрожених категорија (инвалиди, жртве рата итд.)

Технолошко окружење

- Убрзан развој информатичких технологија - посебно комуникационих;
- Пораст употребе интернета у економске сврхе (е-пословање);
- Овладавање технологијом електронског менаџмента;
- Нови управљачки и технолошки стандарди;
- Високи нивои захтјева за очување животне средине;
- Брзе технолошке промјене условиле су концепт потребе учења током цијелог живота;
- Дестимулативан систем за увођење нових технологија;
- Образовни систем у РС и БиХ није усклађен са најновијим техничким и технолошким захтјевима брзог развоја;
- Стратегије "подмлађивања" у развијеним земљама и одлив младих и образованих кадрова;
- Недовољна укљученост способних кадрова у реструктурирање производних и услужних капацитета у свим привредним и друштвеним областима.

4.3. Интегрална и секторска SWOT анализа

SWOT анализа руралног подручја Града Бањалука је резултат низа одржаних радних састанака, радионица, спроведених анкета, те анализе интерних и екстерних фактора од стране радног тима на изради Стратегије. Она помаже да се идентификују садашње и будуће могућности и пријетње из окружења (екстерни фактори), с једне, и снаге и слабости подручја (интерни фактори), с друге стране.

Снаге су фактори који студијском подручју пружају компаративне предности и чине га атрактивним за живљење и рад.

Слабости су фактори који представљају препреке економском и друштвеном развоју подручја.

Могућности представљају очекиване позитивне услове из окружења који омогућавају развој компаративних предности и отклањање препрека у развоју студијског подручја.

Пријетње су негативни трендови који доводе до смањења конкурентности или развоја подручја.

Коначна SWOT анализа на руралном подручју града Бањалуке темељи се прије свега на SWOT анализама које су спроведене у току израде студија руралног развоја кањона Врбаса и платоа Мањаче и сјеверозападног дијела града Бањалуке и анализама спроведеним на радним састанцима из области пољопривреде и области туризма у оквиру израде овог документа.

На основу идентификованих проблема и потенцијала руралног подручја, издвојени су сектори за које су урађене појединачне SWOT анализе и то:

- анализа за просторни развој и инфраструктуру,
- анализа за пољопривреду,
- анализа за туризам,
- анализа за сектор малих и средњих предузећа,

Претходно урађене анализе су обједињене и сачињена је интегрална SWOT анализа, која указује на основне снаге, слабости, могућности и пријетње за развој руралног подручја.

На основу сучељавања интерних снага и слабости подручја са екстерним могућностима и пријетњама, дефинише се визија руралног развоја, циљеви и приоритети развоја.

Интегрална SWOT анализа

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Погољан географски положај; • Близина административног центра Републике Српске; • Атрактивни природни ресурси и очувано природно окружење; • Релативно јефтина радна снага; • Интересовање потенцијалних инвеститора, донатора и дијаспоре за улагање у реализацију конкретних инфраструктурних и других пројеката у руралном подручју; • Подршка Градске управе и градских развојних агенција руралном развоју (ЦИДЕА, ТОБЛ, ЦУРС);	<ul style="list-style-type: none"> • Просторни план општине Бањалука, који не одговара друштвено-економској ситуацији; • Недостатак регулационих планова и осталих просторно-планских докумената; • Застарјелост и лоше одржавање локалних водовода; • Неизграђеност канализационе мреже и одговарајућих постројења за третман отпадних вода; • Непогољна демографска структура становништва на селу; • Мале могућности запошљавања сеоског становништва изван пољопривреде;

<ul style="list-style-type: none"> • Саобраћајна инфраструктура; • Еколошки здраво пољопривредно земљиште; • Традиционалне дјелатности као што су пољопривреда и производно занатство; • Постојање научно-образовних, стручних и других надлежних институција (обезбјеђена стручна едукација); • Постојеће културне манифестације (Козарски етно у МЗ Пискавици, вјерска окупљања код манастира Гомионица). 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатак предузетничког духа; • Недовољно развијена еколошка свијест становништва; • Неријешени имовинско-правни односи на пољопривредном земљишту; • Недовољна стручна и савјетодавна помоћ пољопривредним произвођачима; • Уситњени и запуштени посједи; • Недовољно заштитних мјера; • Недовољна искориштеност туристичких потенцијала; • Изразито ниска економска развијеност подручја; • Недовољан број малих и средњих предузећа; • Недостатак финансијских средстава за пројекте руралног развоја; • Неповољни услови кредитирања; • Неадекватно образовање и недостатак програма едукације; • Недовољна развијеност јавних служби и осталих друштвених дјелатности.
МОГУЋНОСТИ	ПРИЈЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Очекивана израда Просторног плана Града Бањалука; • Средства из Развојног програма Републике Српске; • Међународни фондови за рурални развој; • Стварање услова за прекограничну и регионалну сарадњу; • Примјена ЕУ стандарда; • Интересно удруживање сеоских домаћинстава и формирање локалних удружења за пружање услуга; • Укрупњавање посједа; • Унапређење физичке инфраструктуре и културних садржаја на селу; • Подстицајне мјере за повећање наталитета; • Модернизација система образовања те промоција и подстицање доживотног учења; • Развој сточарства, воћарства, производње органске хране итд. • Подршка развоју туризма на градском и републичком нивоу; • Умрежавање – кластеризација у области дрвопрерађивачке индустрије, туристичке понуде и других привредних грана; • Повезивање пољопривреде и туризма кроз јачање агротуризма; • Производња и пласман аутентичних производа кућне радиности. 	<ul style="list-style-type: none"> • Веома јак увозно трговачки лоби; • Недовољна политичка стабилност; • Константно исељавање радно способног становништва, посебно младих и образованих са руралног подручја; • Непостојање ентитетске и градске популационе политике; • Неприлагођеност правног система тржишним условима пословања; • Недостатак координације између различитих републичких и градских органа и институција на плану руралног развоја; • Усмјеравање и концентрација развоја инфраструктуре према урбаном подручју; • Социјално-друштвени проблеми; • Рецесија.

Секторска SWOT анализа

ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ И ИНФРАСТРУКТУРА

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Постојање основне мреже путева; • Кориштење постојећих квалитетних изворишта; • Задовољавајућа електроенергетска и телекомуникациона мрежа; • Пољопривредни и шумски ресурси; • Водени токови. • Спремност руралног становништва да суфинансирају трошкове изградње инфраструктуре; • Интересовање потенцијалних инвеститора, донатора и дијаспоре за улагање у реализацију конкретних инфраструктурних и других пројеката у руралном подручју. 	<ul style="list-style-type: none"> • ПП Општине Бањалука, који не одговара ситуацији; • Недостатак регулационих планова; • Необавјештеност и незаинтересованост за израду просторно-планске документације; • Неасфалтирана путна мрежа у појединим подручјима; • Застарјелост и лоше одржавање локалних водовода; • Неизграђеност канализационе мреже и одговарајућих постројења за третман отпадних вода; • Дотрајалост нисконапонске и високонапонске мреже; • Неодржавање водотокова; • Недовољна финансијска средства.
МОГУЋНОСТИ	ПРИЈЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Очекивана израда ПП Града Бањалука; • Побољшавање постојеће инфраструктуре (реконструкција, доградња, увезивање) и изградња инфраструктуре која недостаје; • Буџет Града; • Средства из Развојног програма Републике Српске за инфраструктурне пројекте у оквиру економско-социјалног програма; • Средства из фондова ЕУ за инфраструктурне пројекте. • Улагања у изградњу капацитета за производњу енергије и органског отпада из пољопривреде и шумарства. 	<ul style="list-style-type: none"> • Укрштање путне и жељезничке мреже; • Непланска изградња и девастација земљишта; • Угрожавање изворишта спровођењем мјера санитарне заштите; • Одлив становништва; • Неодговарајућа законска регулатива; • Недостатак координације између различитих републичких и градских органа и институција на плану руралног развоја; • Усмјеравање и концентрација развоја инфраструктуре према урбаном подручју.

ПОЉОПРИВРЕДА

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Погодан географски положај • Постојање научно-образованих, стручних и др. надлежних институција; • Поддршка градске управе – Активности Центра за унапређење и развој села; • Очувана животна средина, пољопривредни ресурси; • Традиција; • Природни услови за развој органске производње • Потенцијали у сточарству; • Потенцијали у воћарству;	<ul style="list-style-type: none"> • Неорганизованост; • Неинформисаност; • Уситњени и запуштени посједи; • Лоше стање пољопривредних објеката у домаћинству; • Застарјела пољопривредна механизација; • Непогодна демографска структура на селу (ненасељеност и миграција пољопривредно активног становништва); • Недостатак програма едукације; • Неорганизована пољопривредна производња; • Недостатак финансиских средстава за развој пољопривреде; • Лош маркетинг, недостатак брендова и производа са заштићеним географским порјеклом; • Недостатак капацитета за откуп и прераду млијека • Недовољно развијена комунална инфраструктура (вода и струја) • Ниска продуктивност и приноси у пољопривредној производњи;
МОГУЋНОСТИ	ПРИЈЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Подстицајне мјере и кредитне линије на локалном и државном ниво (микрокредитне организације, банке и др.); • Формирање малих и средњих предузећа; • Формирање задружних удружења и кластера; • Ефикасније увезивање институција на селу, планирање средстава на руралном подручју; • Успостава и развој јавног и приватног партнерства са Центром за развој села; • Отварање откупних центара за примарну производњу;	<ul style="list-style-type: none"> • Природне и елементарне непогоде; • Могућа изградња хидроцентрала на Врбасу; • Нефункционална законска регулатива ; • Не долазак страног капитала – инвестиција; • Социјално - друштвени проблеми; • Изражена конкуренција руралних подручја сусједних општина;

<ul style="list-style-type: none"> • Укрупњавање посједа; • Организовање планске производње, производња здравствено-безбједне и органске хране; • Успостава сертификациске куће за сертификацију пољопривредних производа према стандардима ЕУ; • Међународни фондови за рурални развој; • Развој агро - туризма; 	
--	--

МАЛА И СРЕДЊА ПРЕДУЗЕЋА (МСП)

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Традиционалне дјелатности као што су пољопривреда и производно занатство; • Подршка надлежних служби Градске управе развоју малог и средњег предузетништва; • Финансијска средства из буџета Града за развој МСП; • Постојање градских агенција које кроз своје програме подржавају рурални развој. • Добра сировинска база за постојећу дрвопрерађивачку индустрију. 	<ul style="list-style-type: none"> • Изразито ниска економска развијеност подручја; • Недовољан број малих и средњих предузећа; • Неразвијеност производног предузетништва; • Преовладавају микро предузећа у МСП; • Интерне слабости малих предузећа (неадекватне менаџерске способности); • Још увијек компликоване процедуре код оснивања предузећа и рјешавања имовинско-правних односа; • Неповољна структура МСП – доминација трговинских дјелатности у односу на производна предузећа; • Слаба физичка инфраструктура у руралном подручју неопходна за лоцирање и рад МСП; • Неповољни услови кредитирања.
МОГУЋНОСТИ	ПРИЈЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Очекивани приступ БиХ (земља потенцијални кандидат) фондовима и програмима помоћи ЕУ; • Реформа привредног система; • Оснивање фондова за подстицање МСП; • Средства из Развојног програма РС у оквиру привредно-развојне компоненте; 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољна политичка стабилност; • Корупција на свим нивоима власти; • Сива економија; • Нестимулативан привредни амбијент за привлачење страних инвестиција; • Веома јак увозно трговачки лоби;

<ul style="list-style-type: none"> • Стварање услова за привлачење директних страних инвестиција; • Развој МСП у производном сектору; • Очекивано стварање услова за прекограничну и регионалну сарадњу; • Примјена ЕУ стандарда; • Реформа образовног система у складу са тржишним потребама, • Умрежавање – кластеризација у области дрвопрерађивачке и прехранбене индустрије, туристичке понуде и других привредних грана; 	<ul style="list-style-type: none"> • Јака конкуренција руралних подручја у окружењу у области пољопривреде и туризма; • Неприлагођеност правног система тржишним условима пословања; • Константно иселјавање становништва, посебно радно способног; • Рецесија.
--	---

ТУРИЗАМ

ПРЕДНОСТИ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Атрактивни природни ресурси и очувано природно окружење; ▪ Богато културно-историјско наслеђе које постоји на подручју ▪ Постојање вјерских и историјских споменика на подручју који имају велики вјерски, национални историјски значај. ▪ На подручју и у окружењу постоји богато геонаслеђе, ▪ Близина административног центра Републике Српске-град Бања Лука, ▪ Повољан географски положај , ▪ Постоји традиција пољопривредне производње, обрта и индустрије на цјелокупном подручју, ▪ Значајно искуство и резултати Туристичке Организације Града на промоцији туризма и стварању туристичког производа града и окружења, ▪ Постоје традиционалне манифестације на Студијском подручју нпр. « Козарски Етно » у МЗ Пискавица, вјерска окупљања код манстира Гомионица итд., ▪ Све већа заинтересованост за туристичку дјелатност код младих људи, ▪ Постојање у окружењу већ афирмисаних туристичких дестинација СРЦ «Љекарице», и НП «Козара », административни центар и ријека Врбас са својим потенцијалима, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ непостојање стратегије развоја туризма, ▪ на подручју не постоји понуда јединственог туристичког производа; ▪ недовољна искориштеност туристичких потенцијала; ▪ недостатак финансијских средстава за развој туризма, ▪ недостатак средстава за обнову и очување културно-историјских вриједности; ▪ непостојање адекватних смјештајних капацитета на цјелокупном руралном подручју, ▪ недостатак туристичке сигнализације и инфо центара, ▪ недовољна изграђеност путних комуникација и лош квалитет постојећих, ▪ мали број рецептивних туристичких агенција , ▪ недостатак традиције и свијести у обављању туристичке дјелатности; ▪ недостатак стручних кадрова за туристичку дјелатност; ▪ неосмишљена туристичка понуда ▪ недовољна туристичка промоција подручја;

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Језеро Бочац као туристички потенцијал и други значајни туристички потенцијали ▪ Постоје значајна археолошка налазишта на студијом обухваћеном подручју 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ инфраструктурни проблеми (на подручју постоје значајни проблеми који се односе на водоснабдијевање и снабдјевање електричном енергијом), ▪ депопулација руралног подручја је веома изражена.
МОГУЋНОСТИ	ПРИЈЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ На основу постојећих природних и изграђених културно-историјских потенцијала на цјелокупном руралном подручју постоји могућност развоја следећих видова туризма: <ol style="list-style-type: none"> 1. Планински туризам – на ширем простору планина Мањаче, Осмаче и Тисовца; 2. Авантуристички туризам - цјелокупно подручје платоа Мањаче, Кањона Врбас, Планине Осмача, Козаре (бициклизам, параглајдинг, рафтинг, кану, кајак, пењање, пјешачење, кањонинг, спелеологиј 3. Paint Ball- све популарнији туризам ратничких игара - простор платоа Мањаче и до војног полигона и планине Козара, 4. Сеоски туризам - сеоска домаћинства на цјелокупном подручју; 5. Еко туризам – нпр. Чокорска поља, Пискавица, Мањача, Крупа на Врбасу; 6. Агротуризам – на цјелокупном подручју постоји могућност развоја овог облика туризма 7. Ловни и риболовни туризам - подручје планине Мањача, Поткозарје, Осмача и Тисовац за ловни туризам и водоток ријеке Врбаса, Гомионице за риболовни туризам; 8. Здравствени туризам - близина бање С.Топлице, климатска подручја, ваздушне бање, рекреативни, антистресни и велнес програми; 9. Манифестациони туризам - организовање манифестација регионалног, националног и међународног карактера (спортске, културне, забавне и традиционалне) ; 10. Вјерски туризам - на подручју постоје вјерски објекти (манастири, цркве, џамије, гробље, некрополе и сл.) 11. Културни и историјски туризам - постојање значајног културно-историјског наслеђа на руралном подручју града Бања Лука (културно-историјски споменици, традиција, обичаји и фолклор, археолошка налазишта) 12. Рекреативни и спортски туризам на цјелокупном руралном подручју, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Загађивање околине стварања дивљих депонија, ▪ Недостатак финансија за одржавање и обнову културно-историјске баштине; ▪ Недостатак средстава за развојне и инфраструктурне пројекте; ▪ Сезонски карактер туризма ▪ Конкуренција туристички тржишта ; ▪ Наставак миграције становништва са руралних подручја; ▪ Стагнирање развоја и реконструкција инфраструктуре због недостатка средстава ▪ Недостатак одговарајуће законске регулативе која би подржала развој сеоског туризма; ▪ Низак ниво образовања и старосна структура локалног становништва; ▪ Образовна политика не прати потребе тржишта ; ▪ Недостатак новаца за образовање и преквалификацију заинтересованог незапосленог становништва за туристичку дјелатност, ▪ Немобилност радне снаге; ▪ Непостојање стимулативне стратегије опстанка становништва на селима ▪ Утицај политичког система и политичке неодговорности на остатак руралног становништва. ▪ Преиспитати валоризацију простора и питање заштите на том простору, ▪ Политичко економско стање у БиХ, ▪ Неконсултовање институција при реализацији заштите природних и културно-историјских вриједности

13. Образовни туризам –семинари, школе у природи, радионеце и сл.

Друге могућности за развој туризма на руралном подручју су:

- Могућност аплицирања на програме подршке ЕУ за одрживо коришћење туристичких потенцијала,
- Могућност укључивања у међуопштинску и међуентитетску сарадњу на програмима руралног интегралног развоја;
- Обнова и изградња локалне путне инфраструктуре, нисконапонске мреже,
- Обнова и изградња водоснабјевања подручја
- Близина административног , културног и привредног центра Републике Српске,
- Подршка развоју туризма од стране републичке и локалне власти;
- Дефинисање и брендирање туристичког производа подручја;
- Организовање и повезивање учесника у туристичкој дјелатности,
- стварање туристичких кластера
- Усклађеност струковног образовања према будућим потребама тржиша
- Укључивање локалног становништва у организовање туристичких манифестација на њиховом подручју (организовање такмичења у рафтингу, кану, кајаку,..)
- Мотивисати укључивање локалног становништва у обиљежавање спортских и догађаја кроз продају властитих производа (изградња пунктова за продају тих производа,..)

4.4. Закључци SWOT анализе

У области **просторног развоја и инфраструктуре** евидентни су многобројни проблеми, као што су недостатак проведбене просторно-планске документације и недовољна финансијска средства за инфраструктурне пројекте. Неријешено питање третмана отпадних вода и застарјелост околних водовода издвајају се као посебно изражени инфраструктурни проблеми.

Када је ријеч о **пољопривреди** анализа интерних и екстерних фактора је показала да постоје потенцијали и проблеми за развој ове области .

Еколошки здраво пољопривредно земљиште представља значајан ресурс за развој пољопривреде и агропрерађивачког сектора. Поред даљег развоја традиционалних пољопривредних дјелатности (сточарство, ратарство, повртларство, воћарство), изузетан потенцијал на руралном подручју постоји за производњу органске хране. Тржишне шансе за развој пољопривреде јесте близина урбаног подручја Бањалуке, које представља тржиште од приближно 200 хиљада становника.

Евидентни су и многи проблеми као што су недостатак финансиских средстава, необразованост и неинфорисаност пољопривредних произвођача, миграција пољопривредно активног становништва, уситњени и запуштени посједи.

Мала и средња предузећа (МСП) могу постати главни носилац развоја привреде подручја, као што је случај у европским земљама. Развој МСП треба подржати у свим локалним, регионалним и секторским плановима развоја. У овој области посебан проблем представља неповољна структура малих и средњих предузећа, односно доминантно учешће трговинских дјелатности у односу на производна предузећа.

И поред значајних препрека у развоју МСП, као што су недовољан број МСП, услови кредитирања, административно-правне препреке код оснивања предузећа, потребно је максимално искористити конкурентске предности и развојне могућност које ће се пружити у наредном периоду.

Атрактивни природни ресурси и очувано природно окружење, укључујући ријеку Врбас са свим својим љепотама, кањоном, језером Бочац, биолошка разноликост, те постојање традиционалних манифестација препознати су као главна компаративна предност **руралног туризма** подручја на свим радним састанцима и радионицама. При томе је истакнута врло мала разлика у стајалиштима око оцјене тих потенцијала и око тога да ти потенцијали морају чинити основу у укупном развоју туризма на руралном подручју града, заједно са свим културно-историјским вриједностима које постоје на том подручју.

Као слабости за развој туризма на руралном подручју града учесници су углавном идентификовали прије свега непостојање квалитетних смјештајних капацитета на подручју, недовољну искориштеност постојећих туристичких потенцијала, непостојање туристичке сигнализације и инфо центара на терену, лоше путне комуникације као и лоша инфраструктура, електро и водо снабдијевање подручја, одлив локалног становништва, посебно младих људи, са сеоских имања, те недовољна образованост за пружање туристичких услуга, као и недостатак подстицајних финансијских средстава за развој туризма, недовољна туристичка промоција подручја.

Уочене су значајне могућности развоја подручја кроз развој туризма аплицирањем на одговарајуће програме подршке инициране од стране ЕУ, као и подстицаје за међуопштинску сарадњу.

Као пријетња развоју туризма на руралном подручју осим загађења околине кроз стварање дивљих депонија, наведени су недостатак финансијских средстава који би подржали развој туризма, као и сезоналност туристичке дјелатности, те велику

конкуренцију која влада на туристичком тржишту, као и наставак миграције сеоског становништва и низак ниво образовања и старосну структуру сеоског становништва које ће сигурно успорити развој туризма на руралном подручју града.